

Verslag 2005 economisch-historische activiteiten NEHA-IISG*

In de in 2004 geformuleerde overeenkomst tussen IISG en NEHA worden vier taken omschreven die het IISG vanaf 1 januari 2005 van het NEHA overneemt en waarover het IISG aan de stichting NEHA verantwoording zal afleggen. Hieronder wordt aan de hand van deze taken gerapporteerd over 2005.

1. het behouden, uitbreiden, ontsluiten en ter beschikking stellen voor onderzoek, tentoonstelling en andere doeleinden van de verzameling van het NEHA, aangeduid als de Economisch-Historische Bibliotheek.

In 2005 is de bibliotheek op de gebruikelijke wijze aangevuld, ontsloten en aan gebruikers ter beschikking gesteld. Het acquisitiebeleid bleef in handen van drs Co Seegers. Het acquisitiebeleid op economisch-historisch terrein bleef onveranderd gericht op drie zwaartepunten: antiquarische werken (1400-1900) op het gebied van handelswetenschappen en nijverheid, statistisch materiaal en Nederlandse bedrijfsgeschiedenis.

De wetenschappelijke collectie is gericht op de economische geschiedenis van Nederland in een brede internationale context en heeft als doel de ondersteuning van het wetenschappelijk bedrijf in Nederland. Het IISG biedt daartoe naast boeken en tijdschriften ook meer en meer diensten in digitale vorm aan (websites, databanken en de Virtual Library). Een aantal bijzondere acquisities is beschreven op www.neha.nl/collections/access2005.php

1.1. Bijzondere Collecties

De Bijzondere Collecties omvat de verzameling archivalia, documentatie en beeldmateriaal. De collectie wordt aangevuld door middel van schenkingen en enkele aankopen via de veiling. De collectie is toegankelijk via de website van het NEHA (<http://www.neha.nl/>) en de *Gids van de collecties van het Nederlandsch Economisch-Historisch Archief* samengesteld door Peter Boorsma en Jan Lucassen (Amsterdam 1992). Het ligt in de bedoeling deze gids online beschikbaar te gaan stellen.

De Bijzondere Collecties werden uitgebreid doordat van verschillende particulieren en bedrijven kleinere collecties archivalia, documentatie en afbeeldingen ontvangen werden. Wij verwierven onder meer kasboeken (aankoop veiling), circulaires aan de secretarissen der bedrijfsgroepen en betrokken vakgroepen van de Hoofdgroep Industrie, documentatie over aardewerkfabrieken (Gouda), de vertaling van Duhamel du Moceau, "l'Art de la draperie, principalement pour ce qui regarde les draps fins", 1765 gepubliceerd in *Description des arts & métiers*. (Zie ook Bijzondere Collecties no. 390) en documentatie over pijpenmakerij.

Ter illustratie van de rijke variatie twee bijzondere voorbeelden:

Het archief van NV Glasfabriek Leerdam, voorheen Jeekel, Mijnsen & Co, Leerdam (1820-1993), geschonken door mr. J.Chr. Weisz uit de nalatenschappen van de families Pont en Van Limburgh. De collectie kwam in 2004 al binnen, maar is eerst in 2005 beschikbaar gekomen. Dit archief werd als verloren beschouwd. J.W. Mijnsens schoonzoon en zoon, C.A. Jeekel en J.J. Mijnsen, begonnen in 1875 een fabriek om glas te harden volgens een patent van A. de la Bastie. De firma werd in 1891 omgezet in de NV Glasfabriek "Leerdam" v/h Jeekel Mijnsen & Co. In 1905 werd de halfautomatische flessenfabriek De Hoop gestart op het terrein van een oude glashut van Pelgrim. De NV exporteerde vooral goedkoop tafelglas, maar was daarin na 1918 niet langer concurrerend. Directeur Cochius zocht het

* Verslag uitgebracht door de directie van het IISG aan het bestuur van het NEHA. Het bestuur van het NEHA heeft het verslag besproken in zijn vergadering van 16 juni 2006 en er met instemming kennis van genomen. Naar aanleiding van deze bespreking zijn in het verslag enkele tekstuele verduidelijkingen aangebracht.

daarna in kunstnijverheidsglas, maar dat leverde te weinig omzet op om de schulden af te lossen. In 1938 werd de fabriek overgenomen door de NV Vereenigde Glasfabrieken in Schiedam. De NV Vereenigde Glasfabrieken is in 1995 opgegaan in het Franse glasconcern Boussois-Souchon-Neuvesel (BSN). De fabriek in Leerdam, die sinds 1953 het predikaat "Koninklijke" voerde, werd in 2003 overgenomen door het Amerikaanse tafelglasbedrijf Libbey Inc. (Bijzondere Collecties no. 690).

Een omvangrijke aanvulling op de collectie betreffende de Handelsvereniging Amsterdam, een geschenk van C.J.M. Rolink, directeur HVA. De schenking omvat archiefstukken, documentatie, foto's, dia's en films (16 mm.) betreffende de Handelsvereniging Amsterdam, de Verenigde HVA-Maatschappijen NV en HVA International in Nederland, Indonesië, Ethiopië, Rwanda, Suriname en Tanzania. (Aanvulling op Bijzondere Collecties no. 640).

1.2. Collectie oude gedrukten

De collectie Oude Gedrukten is in zekere zin voortgekomen uit het in de jaren twintig van de vorige eeuw opgerichte Boekenfonds van het NEHA. Doel is de verdere opbouw door middel van aankoop en ruil van de internationaal waardevolle collectie op het gebied van de koopmansliteratuur. Daarnaast is er ook bijzondere aandacht voor de geschiedenis van de (economische) statistiek en de beschrijvende statistiek in de 18de en vroege 19de eeuw. De collectie is toegankelijk via de gezamenlijke catalogus van IISG en NEHA.

Het afgelopen jaar verwierf het IISG de collectie van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen in bruikleen. Zowel de belangrijke reeksen oude tijdschriften (vanaf het *Journal des Savans*) alsook het waardevolle boekenbezit is voor het onderzoek in de economische geschiedenis van belang. Een overzicht van de collectie wordt geboden op www.iisg.nl/collections/akademiebibliotheek/

In 2005 konden weer een aantal werken verworven worden voor de collectie koopmansliteratuur. Een bijzonder aardige aankoop is een laat 17de eeuws tabellenboekje *Een Profitelijk Reken-Boekje, van der Granen : Seer dienstig voor alle kooplyuden die in Granen handelen, soo tot Leyden, als andere omliggende Plaatsen*, samengesteld door R. van der Does en uitgegeven in Rotterdam bij Henricus Goddaeus in 1664. Ook een qua uitvoering bijzondere aanwinst is *Reformirtes auf das neue übersehene und corrigirtes Ingolstätter Rechenbüchlein auf die weisse und schwarze Müntz gerichtet, Allen so mit Kauffen und Verkauffen, Vormundschaften, und allerley Zinns-Rechnungen umgehen, zu sonderen Gefallen in Druck verfertigt*, uitgegeven door Jo. Franz Xav. Crätz in Ingolstadt, 1756. Het boekje is uitgevoerd in een lang en smal formaat, met slot, duidelijk bedoeld om in de zak van de koopman mee te nemen.

De collectie 18de en vroege 19de eeuwse statistiek is uitgebreid met een regionale beschrijving van het departement de Ain (G.A.C. Bossi, *Statistique générale de la France, publiée par ordre de Sa Majesté l'Empereur et Roi, sur les Mémoires adressés au Ministre de l'Intérieur, par MM. les préfets. - Département de l'Ain*, uitgegeven in Paris, 1808. Zie ook Jean-Claude Perrot, *L'Age d' Or de la statistique régionale française (An IV-1804)* (Paris 1977) no. 7.

Meer regionale statistiek in:

- J.B.J. Fourier, *Recherches statistiques sur la ville de Paris et le département de la Seine, recueil de tableaux dressés et réunis d'après les ordres de Monsieur le Comte de Chabrol, conseiller d'état, préfet du département* (Paris, Lithographie de l'École Royale des Ponts et Chaussées, C. Ballard, Imprimeur du Roi, 1821). Zie ook Jean-Claude Perrot, *L'Age d' Or de la statistique régionale française (An IV-1804)* (Paris 1977) p. 213. De inleiding is van baron Fourier, het statistisch materiaal bewerkt door graaf de Chabrol (1778-1843), prefect van het departement Seine. Fourier was directeur van het bureau van statistiek van dat departement.
- Guillaume Charles Faypoult de Maisincelle, *Statistique générale de la France : Département de l'Escaut* (Impr. Impériale : Paris, an XIII). Zie ook Jean-Claude Perrot, *L'Age d'or de la statistique régionale française (an IV-1804)* (Paris 1977) no. 218
- Jean-Joseph Marquis, *Mémoire statistique du département de la Meurthe adressé au ministre de l'Intérieur, d'après ses instructions* (Impr. Impériale : Paris, an XIII). Zie ook

Jean-Claude Perrot, *L'Age d'or de la statistique régionale française (an IV-1804)* (Paris 1977) no. 410.

Sinds 1798 hadden er in Frankrijk met enige regelmaat industriële tentoonstellingen plaats. Na 1798 volgden tentoonstellingen in 1801 en 1802. Bij deze tentoonstellingen verschenen juryrapporten en wij konden in 2005 het vierde rapport uit 1806 aankopen: S.E.M. de Champagny, *Exposition de 1806. Rapport du Jury sur les Produits de l'industrie de France [...] précédé du Procès-Verbal des Opérations du Jury* (Paris, Imprimerie Imperiale 1806). Het aantal exposanten was toegenomen van 540 naar 1422 en de duur verlengd van een paar dagen naar een maand.

Voor de Duitse beschrijvende statistiek is de aankoop van Paul Jacob Marperger van belang: *Kurzgefasste Geographische, Historische und Mercatorische Beschreibung aller derjenigen Länder und Provinzien, welche den Königen Preussischen und Chur-Brandenburgischen Scepter in Deutschland unterworfen ...* (Berlin : bey Johann Wilhelm Meyern, 1710); dit werk is samen in één band gebonden met Wilhelm von Schröder, *Fürstliche Schatz- und Rentkammer, nebst seinem Tractat vom Goldmachen, Wie auch vom Minstrissimo oder Ober-Staatsbedienten* (Leipzig : bey Thomas Fritschen 1713) en Carl Ferdinand Pescherino, *Zugabe zu Herrn Baron Wilhelms von Schröders Fürstliche Schatz- und Rentkammer oder Politische Gedancken ...* (Leipzig : bey Joh. Theodoro Boetio 1718).

1.3. De collectie jaarverslagen van Nederlandse ondernemingen

Een van interessantste maar ook een van de meest omvangrijke aanwinsten van de afgelopen jaren is de verwerving van de collectie jaarverslagen van Nederlandse ondernemingen van het Bedrijfseconomisch Archief (BEA) van de Economische Faculteit van de Erasmus Universiteit, Rotterdam (ook wel Dr J.C. Brezet-archief genoemd). Kort na de oprichting van de Nederlandse Handels Hogeschool in 1913 besloot men tot de oprichting van een economisch archief. Doel daarvan was het bijeenbrengen van een zo compleet mogelijke verzameling van jaarverslagen, statuten, prospectussen, gedenkboeken en alle soorten van publicaties van belang voor het onderzoek van de Hogeschool. Hoewel breed van opzet bleek het archief al snel zich te gaan beperken tot jaarverslagen. Aanvankelijk vormde dit Economisch Archief een onderdeel van de Hogeschoolbibliotheek. Vanaf 1923 kreeg het Archief echter een zelfstandige positie, de hoogleraar bedrijfshuishoudkunde N.J. Polak was de eerste directeur. In 1983 werd het Archief ondergebracht bij het Bedrijfseconomisch Instituut, later het Rotterdam Institute of Business Economic Studies (RIBES). Met de opheffing van RIBES raakt ook het Archief haar verankering kwijt en besloot men tot opheffing. Het Bedrijfseconomisch Archief bezat op het moment van opheffing ongeveer 300.000 jaarverslagen en was daarmee de grootste en misschien wel meest volledige verzameling in Nederland. De jaarverslagen waren afkomstig van ruim 14.000 verschillende ondernemingen en instellingen in binnen- en buitenland. Van deze collectie werden in 2004 de nog in de EHB ontbrekende verslagen van Nederlandse ondernemingen verworven. De verwerking werd in oktober 2005 afgerond. De verworven aanvulling op de collectie besloeg bijna 400 meter, binnengebracht op 29 pallets. De aanwinsten werden toegevoegd worden aan de collectie van het NEHA, opnieuw verpakt in zuurvrije dozen en gecatalogiseerd. Behalve aanvullingen op de aanwezige collectie van ruim 4000 ondernemingen zijn van 3000 nog niet in de EHB vertegenwoordigde ondernemingen jaarverslagen toegevoegd.

Met de uitbreiding van de EHB was een bedrag gemoeid van € 23.137 (2003: € 28.859; 2004 € 29.284). Dit bedrag heeft alleen betrekking op de aanschaf van materiaal. De verwerking van de uitbreiding van de collectie jaarverslagen (en van het overige materiaal) is daarin niet meegerekend. Dit jaar daalde het aantal bezoeken aan de leeszaal met 8 % tot 4.829 (2003: 5.389; 2004 5.273). In de afgelopen 10 jaar bedroeg het gemiddelde aantal bezoekers 5.139. In het verleden is wel geschat dat ongeveer 10 % van de bezoeken (mede) economisch-historisch materiaal betreft. Het aantal bezoeken aan de web site van het IISG (incl. NEHA) bedroeg 4,028,640 (2003: 2.951.840; 2004: 3.236.905). Dit betekende een stijging van 25 %.

2. het verrichten van economisch-historisch onderzoek. Uit het KNAW-subsidie kan op het moment van overdracht 0,9 fte structurele formatie voor onderzoek betaald worden. Het IISG zal deze formatie instandhouden – voor zover als het daartoe door het KNAW-subsidie blijvend in staat gesteld wordt – en naar vermogen uitbreiden.

De onderzoeksprojecten van het IISG bewegen zich in een aantal gevallen op het grensgebied van economisch-historisch en sociaal-historisch onderzoek. Dat geldt bijvoorbeeld voor onderzoek naar arbeidsmigratie en arbeidsparticipatie van vrouwen. Op praktische gronden wordt hier als economisch-historisch onderzoek aangeduid die onderzoeksprojecten met een sterke economisch-historische component. In 2004 werden bij het IISG de volgende economisch-historisch onderzoeksprojecten verricht:

2.1 *Vergelijking lange termijn economische ontwikkeling Nederland-Indonesië*

De toekenning van de Spinozapremie aan Jan Luiten van Zanden maakte het mogelijk een programma op te zetten over de verschillen in economische groei in Nederland en Indonesië (voor de details van het programma zie <http://www.iisg.nl/research/jvz-research.pdf#programme> , voor de wetenschappelijke achtergrond de andere documenten op <http://www.iisg.nl/staff/jvz.php>).

Dit onderzoek wordt deels uitgevoerd aan de Universiteit Utrecht, deels aan het IISG. Aan het IISG richt het zich op de nationale rekeningen van Java en Indonesië (zie <http://www.iisg.nl/indonesianeconomy/index.html>). Bij dit project zijn twee oio-projecten ondergebracht. Het onderzoek van Bas van Leeuwen naar *de ontwikkeling van human capital in India, Indonesië en Japan in de twintigste eeuw* wordt mogelijk gemaakt door een subsidie van het Van Winter-fonds. Details en een in 2005 gepubliceerde working paper zijn te vinden op <http://www.iisg.nl/staff/bvl.php> . In 2005 werd het onderzoek afgerond; de promotie is in 2006 te verwachten. Dankzij een subsidie van het Unger-Van Brerofonds kon Bas van Leeuwen een deel van zijn werktijd inzetten voor de uitbouw van de hub met historische gegevens over lonen en prijzen (zie <http://www.iisg.nl/hpw/index.html>). Het onderzoek van Daan Marks naar *de ontwikkeling van de dienstensector in de Indonesische economie in de twintigste eeuw* wordt gefinancierd uit de Spinozapremie. Details en een in 2005 gepubliceerde working paper zijn te vinden op <http://www.iisg.nl/staff/dma.php> In zijn onderzoekstijd bij het IISG verrichtte Jan Luiten van Zanden ook onderzoek naar de geschiedenis van Shell.

De genoemde onderzoeken ontwikkelden zich voorspoedig. De totale inzet aan personeel bedroeg 2,08 fte.

2.2 *Bedrijfsleven in Nederland in de twintigste eeuw (BINT)*

In dit grootschalige project wordt samengewerkt met collega's met collega's van de universiteiten van Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Meer informatie is te vinden bij <http://www.bintproject.nl/> . De inzet van IISG/NEHA-zijde in dit project bestaat vooral in de onderzoekstijd van Jacques van Gerwen, die in samenwerking met Ferry de Goey (EUR) verantwoordelijk is voor het deelproject ondernemerschap (voor details, zie <http://www.bintproject.nl/ondernemerschap.html>). Het onderzoek ontwikkelde zich voorspoedig; een aanmerkelijke hoeveelheid concepttekst voor dit deelproject werd binnen het projectteam besproken . De inzet aan personeel bedroeg 0,7 fte.

2.3 *Noordzee-project*

Dit project onderzoekt hoe de kust-regio's van de Noordzee reageerden op de economische bloei van de Republiek. Details van de opzet zijn te vinden op <http://www.iisg.nl/research/noordzee.doc> en <http://www.iisg.nl/research/northsea.php> . Het project wordt gefinancierd door NWO. In het kader van het project worden dissertaties geschreven door Christiaan van Bochove (over regionale economische ontwikkeling, met een nadruk op graanhandel en het zagen van hout) en Jelle van Lottum (arbeidsmigratie, onder meer van zeelieden). Lex Heerma van Voss begeleidt deze dissertaties en bereidt een overzichtsstudie over deze vraag voor. Hij presenteerde over dit onderzoek een paper op de Datini-conferentie in Prato. De genoemde onderzoeken ontwikkelden zich voorspoedig. De

totale inzet aan personeel bedroeg 2,1 fte.

De totale inzet voor economisch-historisch onderzoek in deze drie projecten bedroeg daarmee in 2005 4,88 fte

De volgende economisch-historische studies werden gepubliceerd:

wetenschappelijke publicaties

- Aad Blok, 'Socialist Intellectual as Social Engineer: Jan Tinbergen's ideas on economic policy and the optimal economic order (1930-60)', *Socialist History*, vol 27, 43-59.
- Karel Davids en Jan Lucassen (eds), *Een wonder weerspiegeld. De Nederlandse Republiek in Europees perspectief*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 518 pp.
- Jacques van Gerwen [met Ferry de Goey and Hugo van Driel], 'De Managerial Revolution in de VS en Nederland in de twintigste eeuw', *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geschiedenis*, vol 2, no 1, 30-59.
- Jacques van Gerwen, 'Variaties in Verzuild verzekeren', *Niet voor het gewin. Not-for-profit ondernemingen van de christelijk-sociale beweging in Nederland. Cahier over de geschiedenis van de christelijk-sociale beweging*, no 6, 91-108.
- Lex Heerma van Voss [met Frank Georgij], 'Christian Trade Unionism and the Organization of Industry: From the Organized Profession to Democratic Planning and Self-Management', in: Lex Heerma van Voss, Patrick Pasture en Jan de Maeyer] (eds), *Between Cross and Class. Comparative Histories of Christian Labour in Europe 1840-2000*. Berne [etc.]: Peter Lang., 225-250.
- Bas van Leeuwen [met Peter Földvári], 'An Estimation of the Human Capital Stock in Eastern and Central Europe', *Eastern European Economics*, vol 43, no 6, 55-68.
- Marcel van der Linden [and Abram de Swaan] (eds), *Mutualist Microfinance. Informal Savings Funds from the Global Periphery to the Core?* Amsterdam: Aksant. 217 pp.
- Jan Lucassen, 'Arbeid en vroegmoderne economische ontwikkelingen', in: Jan Lucassen [met Karel Davids] (eds), *Een wonder weerspiegeld. De Nederlandse Republiek in Europees Perspectief*, Amsterdam: Aksant.. 341-380.
- Daan Marks [met Jan Luiten van Zanden], 'Indonesia', in: John J. McCusker *et al* (eds), *History of World Trade since 1450*, New York: MacMillan Reference USA.
- Daan Marks [met Yoichiro Ishihara], 'Capacity utilization in Indonesia: Time to invest', *Economics and Finance in Indonesia*, vol 50, no 4.
- Daan Marks, *Reconstruction of the Service Sector in the National Accounts of Indonesia 1900-2000*, Hi-Stat Discussion Paper, no 119, Hitotsubashi University, <http://hi-stat.ier.hit-u.ac.jp/english/research/discussion/2005/119.html>
- Jan Luiten van Zanden, 'De timmerman, de boekdrukker en het ontstaan van de Europese kenniseconomie. Over de prijs en het aanbod van kennis voor de Industriële revolutie', *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 2, no 1, 105-120.
- Jan Luiten van Zanden, 'Una estimación del crecimiento económico en la Edad Moderna', *Investigaciones de Historia Económica*, no 2, 9-38.
- Jan Luiten van Zanden, 'Tracing the beginning of the Kuznets Curve: Western Europe during the Early Modern Period', *Russian Economic History Yearbook*. Moscow: ROSSPEN, 537-564.
- Jan Luiten van Zanden [met Daan Marks], 'Indonesia', in: John J. McCusker *et al* (eds), *History of World Trade since 1450*, New York: MacMillan Reference USA.

vakpublicaties

- Marjolein van Dekken, [bespreking van: Arjan Poelwijk, '*In dienste vant suyckerbacken*'. *De Amsterdamse suikernijverheid en haar ondernemers, 1580-1630* (Hilversum: Verloren, 2003)], *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 2, nr 2, 147-148.

- Jacques van Gerwen, *Rapport inzake een historische studie naar de Amsterdamse Assurantiebeurs in een breed perspectief*. Amsterdam 88 pp.
- Jacques van Gerwen, [bespreking van: Dorien Knaap, "Voor geld is altijd wel een plaats te vinden". *De firma W.A. Scholten (1841-1892). De eerste Nederlandse industriële multinational* Groninger Historische Reeks 27 (Assen: Koninklijke Van Gorcum)], *Historisch Jaarboek Groningen* vol XX, 117-119.
- Jacques van Gerwen, 'Recente ontwikkelingen in de Nederlandse bedrijfsgeschiedenis', in: *Archiefbeheer in de praktijk*. Alphen aan de Rijn: uitgever. 3570-20 – 3570-24.
- Lex Heerma van Voss, 'Buitenlandse Tijdschriften', *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 2, nr 2, 109-128.
- Danielle van den Heuvel, 'De Openbaar Koopvrouw. De handelingsbekwaamheid van gehuwde koopvrouwen in de Republiek', *Historica* (October), 12-14.
- Marcel van der Linden, [bespreking van: Paul R. Gregory and Valery Lazarev (eds), *The Economics of Forced Labor: The Soviet Gulag* (Stanford, CA: Hoover Institution Press, 2003)], *Slavic Review*, vol 64, no 3, 673-674.
- Elise van Nederveen Meerkerk, [bespreking van: G. van Gurp, *Brabantse stoffen op de wereldmarkt. Proto-industrialisering in de Meierij van 's-Hertogenbosch 1620-1820*], *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis*, vol 2, no 1, 138-139.
- Willeke Tijssen, 'Nieuwe textielhistorische literatuur', *Textielhistorische Bijdragen*, vol 45, 100-103.
- Hélène Winkelman, 'Tijd voor een 'coming out'. Het NEHA en bedrijfsarchieven 1914-2004', in: Johan de Zoete, *De verborgen schatten van bedrijfscollecties. Symposium ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het Museum Enschede gehouden op 11 November 2004*. Haarlem: Museum Enschede, 7-11.

De economisch-historische publicaties bedroegen daarmee in 2005 15 wetenschappelijke publicaties (2004: 19), waarvan 2 boeken, 12 artikelen en een paper; en 10 vakpublicaties (2004: 3), waarvan 4 besprekingen, een rapport en 6 artikelen.

3. het scheppen van mogelijkheden tot publicatie van onderzoeksresultaten van economisch-historisch onderzoek en andere informatie die voor de economische geschiedenis relevant is, onder meer in boeken, tijdschriften, op het web of in elektronische discussielijsten.

Ook in 2005 gaf uitgeverij Aksant in opdracht van NEHA en IISG het IISG was het *Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis* uit. Begunstigers van het NEHA ontvingen de verschenen nummers van het TSEG. De inhoudsopgaven zijn te vinden op <http://www.tseg.nl/>. Themanummers behandelden Vrouwenarbeid (2005: 3) en Corruptie (2005: 4), beide in de vroegmoderne tijd in Nederland. De overige artikelen waren in deze jaargang tamelijk gelijk verdeeld over 5 economisch-historische en 6 sociaal-historische en 2 met een gemengd karakter.

Daarnaast publiceerde uitgeverij Aksant vier (2004: 9) economisch-historische titels:

- Karel Davids en Jan Lucassen (eds), *Een wonder weerspiegeld. De Nederlandse Republiek in Europees perspectief*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 518 pp.
- Frits H. Horsten, *Doorgaande wegen in Nederland, 16e tot 19e eeuw. Een historische wegenatlas*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 138 pp.
- G.J. Schutte et al (eds), *Niet voor het gewin. Not-for-profit ondernemingen van de christelijk sociale beweging in Nederland. Cahier over de geschiedenis van de christelijk-sociale beweging 6*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 180 pp.
- Brigitte Widdershoven, *Het dilemma van solidariteit. De Nederlandse onderlinge ziekenfondsen, 1890-1941*. Amsterdam: Aksant Academic Publishers. 336 pp.

Van deze titels is vooral het werk van Horsten vermeldenswaard, omdat hiermee een langdurig NEHA-project afgesloten werd. De omvangrijke atlas bleek bovendien een publicitair succes, dat door besprekers en het publiek zeer goed ontvangen werd.

4. het bevorderen van debat over de economische en bedrijfsgeschiedenis. Op het moment van aangaan van de samenwerkingsovereenkomst gebeurt dat doordat jaarlijks ten minste een bijeenkomst belegd wordt ten behoeve van de leden/begunstigers van het NEHA en andere belangstellenden in de economische geschiedenis, aan welke bijeenkomst voor de deelnemers thans geen kosten zijn verbonden. Het IISG zal deze traditie voortzetten.

De jaarlijkse studiedag vond plaats op 17 juni. Naar aanleiding van de verwerving van de collectie Brezet, was de studiedag gewijd aan het jaarverslag. De dag werd georganiseerd in samenwerking met de Stichting Bedrijfsgeschiedenis. Prof.dr. C. Camfferman (VU) sprak over Jaarverslagen in historisch perspectief, Prof.dr.s F. Krens (emeritus hoogleraar EUR en oud-partner Ernst & Young) over Recente en toekomstige ontwikkelingen in de Nederlandse jaarverslaggeving. In een forumdiscussie spraken historici die bij hun onderzoek van jaarverslagen gebruik maken: dr. D. Arnoldus, dr. F. de Goey, prof.dr. H. Klemann, prof.dr. K. Sluyterman en dr. D. van der Werf.